

# ACTA MVSEI NAPOCENSIS 26 - 30

PREISTORIE — ISTORIE VEÇHE — ARHEOLOGIE

I/1



1989 — 1993

**ACTA  
MVSEI NAPOCENSIS  
26 - 30**

**PREISTORIE — ISTORIE VECHĂ — ARHEOLOGIE**

**1989 — 1993**

**I/1**

**COLEGIUL DE REDACȚIE:**

**Dorin Alicu, Ioan Glodariu, Eugen Iaroslavschi, Gheorghe Lazarovici  
(redactor responsabil), Ștefan Matei.  
Sorin Cociș și Constantin Pop (secretari de redacție)**

**FONDATOR: Acad. CONSTANTIN DAICOVICIU**

---

**ACTA MVSEI NAPOCENSIS**  
Publicația Muzeului Național  
de Istorie a Transilvaniei.  
Orice corespondență se va adresa:  
Muzeul Național de Istorie  
al Transilvaniei.  
3400, Cluj-Napoca,  
Str. Constantin Daicoviciu nr. 2.  
Tel. 19.56.77; 19.17.18.

---

**ACTA MVSEI NAPOCENSIS**  
Publication du Musée National  
d'Histoire de la Transylvanie.  
Toute correspondance sera envoyée  
à l'adresse:  
Musée National d'Histoire de la  
Transylvanie.  
3400 Cluj-Napoca, rue Constantin  
Daicoviciu no. 2, ROUMANIE.  
Tel. 19.56.77; 19.17.18.

---



**1 DECEMBRIE**

**VOLUM DEDICAT  
CELEI DE A 75-A ANIVERSĂRI  
A MARI UNIRI  
1918 • 1993**



## PRECIZARE

Începînd din anul 1993, *Acta Musei Napocensis* se va edita anual în câte două volume, purtând însă aceeași numerotare:

I. *Preistorie — istorie veche — arheologie*, incluzând articole din preistorie — inclusiv arheologie medievală timpurie;

II. *Istorie*, cuprinzând lucrări de la evul mediu până la epoca contemporană.  
Articolele, indiferent de problematica tratată, vor fi trimise la adresa menționată.

Cluj-Napoca, 1993

Colegiul de redacție

CUPRINS  
CONTENTS — INHALT — SOMMAIRE

COLOCVIUL NAȚIONAL "DACIA ÎN TIMPUL LUI TRAIAN"

SILVIU SANIE, Certains aspects de la situation politique et démographique de la Dacie d'est dans la période Domitien-Trajan	11
IOAN GLODARIU, Sarmizegetusa Regia durant le règne de Trajan	19
EUGEN IAROSLAVSCHI, Vestiges romains dans la zone de la Sarmizegetusa Dace	27
GELU FLOREA, Archaeological observations concerning the Roman conquest of the area of the Dacian Kingdom's capital	33
VIRGIL MIHĂILESCU-BĂRLIBA, Războaiele daco-romane și descoperirile monetare	39
<i>Les guerres daco-romaines et les découvertes monétaires</i>	44
CONSTANTIN C. PETOLESCU, Les légats de la Dacie sous Trajan	45
IOANA BOGDAN-CĂȚĂNICIU, Fortifications de terre trajanes en Dacie et dans le nord de la Mésie Inférieure	49
EUGEN CIZEK, <i>Le Saeculum Traiani</i> , apogée de la culture et de la civilisation romaines	67

STUDII

VIORICA CRIȘAN, Despre situația demografică în estul Transilvaniei în secolele II î.e.n. — I e.n.	79
<i>About the demographic situation in the East of Transylvania in II B.C. — I A.D. centuries</i>	89
GÉZA FERENCZI — ISTVÁN FERENCZI, Se poate identifica hidronimul antic <i>Sargetias</i> cu râul <i>Virghiș</i> din estul Transilvaniei?	91
<i>Peut-on identifier le hydronyme Sargetias à la rivière de Virghiș dans l'est de la Transylvanie?</i>	103
ELISABETH BOULEY, Le culte de Némésis et les jeux de l'amphithéâtre dans les provinces balkaniques et danubiennes	105
DOINEA BENEĂ — ADRIAN BEJAN, Viața rurală în sud-vestul Daciei în secolele II-IV (II)	127
MIRCEA RUSU, Tezaurul de la <i>Vrap</i> a aparținut principelui slav <i>Acamir</i> al <i>Belziției</i> ?	149
<i>Le trésor de Vrap a-t-il appartenu au prince slave Acamir de Belzitzia?</i>	159
GÉZA FERENCZI, Contribuții la problema descifrării unor cuvinte scrise cu caractere runice maghiare și considerații asupra originii scrisului runic maghiar	161
<i>Ein Beitrag zur Entzifferung einiger mit ungarischen Kertschriftmerkmalen geschriebenen Wörter und Betrachtungen über die Herkunft der ungarischen Kertschrift</i>	168

## NOTE ȘI DISCUȚII

- GHEORGHE LAZAROVICI — ZOIA MAXIM — PAUL GYULAI, Descoperiri arheologice în comuna Săvădisla (jud. Cluj) și câteva probleme privind epoca neolitică și a bronzului 171  
*Découvertes archéologiques dans la commune de Săvădisla (dép. de Cluj) et quelques problèmes concernant l'époque néolithique et du bronze* 185
- GEORGETA EL SUSI, Studiul faunei din așezarea neolitică de la Iclod (jud. Cluj) 187  
*Die Fauna aus der năolithischen Siedlung von Iclod (Kreis Cluj)* 203
- EUGEN KESSLER, Prezența galinaceelor (ord. Galliformes, cl. Aves) printre resturile scheletice colectate din situri arheologice de pe teritoriul României 205  
*The presence of Gallinaceous species (ord. Galliformes, cl. Aves) in the archaeological sites of Romania* 220
- GHEORGHE LAZAROVICI — ZOIA MAXIM — VIORICA CRIȘAN — JÁNOS PÁL, Ceramica pictată de la Ciucsîngiorzu (jud. Harghita) 221  
*La céramique peinte de Ciucsîngiorzu (dép. de Harghita)* 226
- DIANA RUS — LUCIAN TARCEA — ZOIA MAXIM, Gropi rituale din epoca bronzului la Tureni — Poderei. Date osteologice 229  
*Des fosses rituelles de l'Âge du bronze à Tureni — Poderei. Les données ostéologiques.* 238
- VIORICA CRIȘAN, Obiecte din cupru și bronz aflate în colecțiile muzeelor din județul Harghita 239  
*Copper and bronze objects in the collections of the museums from Harghita district* 250
- AUREL RUSTOIU, O verigă cu capete petrecute și înfășurate din ceta-tea dacică de la Costești (jud. Hunedoara) 251  
*Ein Ring mit übereinandergelegten um den Ring gewickelten Enden aus der dakischen Burg von Costești (Kreis Hunedoara)* 261
- VIOREL MORARU** — HRISTACHE TATU, Posibile fortificații dacice din val de piatră și pământ la Pui și Federi (jud. Hunedoara) 263  
*Possible Dacian fortifications from stone and earth walls at Pui and Federi (Hunedoara district)* 267
- SORIN COCIȘ, Fibule romane din Muzeul de Istorie a Transilvaniei (II) 269  
*Römische Fibeln aus dem Museum für Geschichte Siebenbürgens (II)* 290
- ADELA PAKI, Epigraphica minora (I) 291
- CONSTANTIN POP — CRISTIAN GĂZDAC, Piese sculpturale inedite în Muzeul de Istorie a Transilvaniei 301  
*Pièces sculpturales inédites dans le Musée d'Histoire de la Transylvanie* 309
- NICOLAE GUDEA, Despre un opaiț de lut bizantin creștin din Muzeul de Istorie din Cluj-Napoca 311  
*Eine byzantinisch-christliche Tonlampe aus dem Historischen Museum in Cluj-Napoca* 314

## I/2

## RAPOARTE DE SĂPĂTURI

GHEORGHE LAZAROVICI — ZOIA MAXIM — RODICA PINTEA, Cercetări arheologice la Livada <i>Recherches archéologiques à Livada</i>	317 331
GEORGETA EL SUSI, Resturile de faună din așezarea neolitică de la Livada (jud. Cluj) <i>Les restes fauniques de l'établissement néolithique de Livada (dép. de Cluj)</i>	333 336
GHEORGHE LAZAROVICI — ZOIA MAXIM, Șantierul arheologic Iclod (campania 1989) <i>Die archäologische Ausgrabung von Iclod (1989).</i>	337 363
FLORIN GOGÂLTAN, Săpături de salvare la Tureni — Carieră, județul Cluj (1985-1986) <i>Rettungsgrabungen in Tureni — Carieră, Kreis Cluj (1985-1986)</i>	365 387
SORIN COCIȘ, Sondajul arheologic de la Huedin — "Bolic" <i>Le sondage archéologique de Huedin- "Bolic"</i>	389 395
TIMOTHY ALLEN, Interim report on two seasons excavations of a burial enclosure in the east cemetery of Ulpia Traiana Sarmizegetusa, Romania, 1982—1984	397
MICHAEL DAWSON, Ulpia Traiana Sarmizegetusa: <i>Extra Muros</i> 23 excavations 1982—1984. An interim opinion	401
HADRIAN DAICOVICIU — DORIN ALICU — SORIN COCIȘ — ALEXANDRU DIACONESCU — CONSTANTIN POP — CORIOLAN OPREANU — ADELA PAKI, Săpăturile arhe- ologice din 1984 de la Ulpia Traiana Sarmizegetusa	409
DORIN ALICU — CONSTANTIN POP — SORIN COCIȘ, Săpături ar- heologice la Ulpia Traiana Sarmizegetusa (1985—1989)	435
IUDITA WINKLER — MIHAI BLĂJAN, Așezările rurale romane de la Mediaș (jud. Sibiu) <i>Die römischen ländlichen Ansiedlungen von Mediasch (Kreis Sibiu)</i>	459 476
SORIN COCIȘ — ADELA PAKI, Cercetările arheologice de la Suceag (jud. Cluj). Campanie din 1989. Cuptoarele de ars ceramică (sec. III-IV) <i>Les fouilles archéologiques de Suceag (dép. de Cluj) 1989. Les fours de potiers du III<sup>ème</sup> — IV<sup>ème</sup> siècles.</i>	477 494
DORIN ALICU — SORIN COCIȘ — ADELA PAKI, Raport privind cercetările arheologice efectuate în satul Micești, județul Cluj <i>Compte rendu sur les recherches archéologiques du village de Micești, dép. de Cluj</i>	495 512



## MUZEOLOGIE. RESTAURARE — CONSERVARE. OCROTIREA PATRIMONIULUI MUZEAL

AURELIA IGNA, Probleme ale conservării și restaurării faunei mumificate. <i>Problems of conserving and restoring of the mummified fauna.</i>	515 524
CORNEL MARIAN — AURORA ROTARIU — TRANDAFIR FIAT — LIVIU DĂRĂBAN — VLADIMIR ZNAMIROVSKI — SO- RIN COCIȘ, Analiza prin activare cu neutroni a unor monede de argint romane din tezaurul de la Cluj-Napoca, str. V. Deleu <i>Neutron activation analysis on some Roman silver coins of Cluj-Napoca, street V. Deleu hoard</i>	525 532

## MISCELLANEA

FACKO TRAORE, Cercetări etnoarheologice asupra ceramicii și olări- tului tradițional din satul Mante (Republica Mali) <i>Recherches ethnoarchéologiques au céramique et poterie traditionnelle du village de Manta (République du Mali)</i>	535 550
GHEORGHE LAZAROVICI — FACKO TRAORE, Un procedeu tehnologic de ardere a ceramicii înfîlțit din preistorie pînă în zilele noastre — studiu etnoarheologic <i>Un procédé technique de brûlement de la céramique du préhistoire à nos jours — une étude archéologique.</i>	553 556
SORIN COCIȘ — ADELA PAKI, Bibliografia Daciei romane (III). 1972—1976	557

## RECENZII

JOACHIM WEISSHAER, <i>Die deutschen Ausgrabungen auf der Pevoakia — Magula in Thessalien. I. Das späte Neolithikum und das Chalkolithikum.</i> Beiträge zur Ur- und Frühgeschichte Archäologie der Mittelmeer-kulturräume. Bonn, 28, 1989 (Gheorghe Lazarovici)	579
NICOLAE GUDEA, <i>Porolissum Res Publica Municipii Septimii Porolissensis.</i> Editura Sport-Turism, București, 1986 (Constantin Pop)	582
... SEIA, <i>Quaderni dell'Istituto di Storia Antica.</i> Università degli Studi di Palermo, 1, Palermo, 1984 (Viorica Bolindeț)	585
RADU ARDEVAN, <i>Beneficiarii. Kolloquium über eine römische Heeres- charge (3-5 decembrie 1990, Osterburken)</i>	585
RADU ARDEVAN, <i>Al XI-lea Congres internațional de numismatică</i>	587
GHEORGHE LAZAROVICI, <i>Simpozionul al V-lea de arheometrie</i>	589
ADELA PAKI, <i>Cel de-al X-lea Congres Internațional de Epigrafie Greacă și Latină (Nîmes, 4-10 octombrie 1992)</i>	591
NICOLAE LASCU (1908-1988) (Radu Ardevan)	592
Dr. HEINZ MENZEL (1914-1989) (Dorin Alicu)	594
EUGEN CHIRILĂ (1921-1991) (Radu Ardevan)	595
PRESCURTĂRI BIBLIOGRAFICE — ABRÉVIATIONS BIBLIOGRAPHIQUES	597